

УДК 355.02:159.923

DOI <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2026.1.17>

Стасюк В. В.

доктор психологічних наук,
професор кафедри військової психології
Інститут стратегічних комунікацій,
Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського
e-mail: nuou@mod.gov.ua
ORCID ID: 0000-0002-7943-8456

Куз С. М.

начальник кафедри підготовки спеціалістів десантно-штурмових військ
та морської піхоти
Військова академія (м. Одеса)
e-mail: dvektor15@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8560-5492

МОДЕЛІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЕСАНТНО-ШТУРМОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ: ДОСВІД КРАЇН НАТО ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті здійснено порівняльний аналіз моделей психологічної підготовки десантно-штурмових підрозділів у державах – членах НАТО та визначено перспективи їх адаптації в Україні. Обґрунтовано, що в умовах високої інтенсивності сучасних збройних конфліктів психологічна стійкість, когнітивна гнучкість і здатність до саморегуляції є стратегічними чинниками боєдатності підрозділів підвищеного ризику. Проаналізовано підходи до організації психологічної підготовки у США та Великобританії, де вона інтегрована у систему бойового тренінгу та лідерської підготовки, передбачає стандартизовані програми розвитку резильєнтності, моніторинг морально-психологічного стану та підготовку командирів до управління стресом у підрозділах. Визначено спільні та відмінні риси відповідних моделей, а також окреслено можливості їх імплементації з урахуванням національного досвіду бойових дій, організаційної специфіки та нормативної бази. Сформульовано практико-орієнтовані рекомендації щодо комплексної інтеграції психологічної складової у систему підготовки десантно-штурмових військ України.

Ключові слова: психологічна підготовка, десантно-штурмові підрозділи, резильєнтність, бойова стійкість, країни НАТО, імплементація досвіду.

Постановка проблеми. Сучасний характер збройних конфліктів, що відзначається високою інтенсивністю бойових дій, динамічністю оперативної обстановки та зростанням психоемоційного навантаження на військовослужбовців, актуалізує проблему системної психологічної підготовки особового складу. Особливої ваги ця проблематика набуває для десантно-штурмових підрозділів, які виконують завдання підвищеного ризику, діють у складних та непередбачуваних умовах,

часто в ізоляції від основних сил та за обмеженого часу на прийняття рішень. За таких обставин психологічна стійкість, здатність до саморегуляції, збереження когнітивної чіткості та ефективна командна взаємодія стають не менш значущими чинниками боєздатності, ніж технічне оснащення чи фізична підготовка.

В умовах триваючої збройної агресії проти України питання підвищення психологічної готовності військовослужбовців набуває стратегічного значення. Досвід останніх років засвідчує, що тривале перебування в зоні бойових дій, участь у виснажливих операціях та вплив екстремальних стресорів зумовлюють необхідність переходу від фрагментарних заходів психологічної підтримки до комплексної, інституційно впровадженої системи психологічної підготовки. У цьому контексті особливо актуальним є звернення до досвіду держав – членів НАТО, які протягом десятиліть формували й удосконалювали моделі підготовки військовослужбовців до дій в умовах високого ризику.

У країнах НАТО психологічна підготовка розглядається як інтегрований компонент бойового тренінгу та лідерської підготовки, що охоплює формування стресостійкості, розвиток адаптивного мислення, підтримання морально-психологічного стану підрозділу, а також профілактику негативних наслідків бойового стресу. Зокрема, у США та Великобританії сформовано комплексні програми розвитку психологічної резильєнтності, які поєднують індивідуальний і груповий рівні підготовки та інтегруються у систему військової освіти. Вивчення цих моделей становить науковий і практичний інтерес з огляду на процес трансформації сектору безпеки і оборони України відповідно до стандартів Альянсу.

Водночас імплементація іноземного досвіду потребує критичного осмислення та адаптації до національного контексту з урахуванням специфіки бойових завдань, організаційної структури підрозділів, кадрових можливостей та наявної нормативної бази. Таким чином, виникає наукова проблема визначення оптимальної моделі психологічної підготовки десантно-штурмових підрозділів України на основі порівняльного аналізу практик країн НАТО.

Метою статті є здійснення порівняльного аналізу моделей психологічної підготовки десантно-штурмових підрозділів у країнах НАТО та обґрунтування перспектив їх адаптації й імплементації в Україні.

Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання таких завдань:

- уточнити теоретико-методологічні засади психологічної підготовки військовослужбовців;
- проаналізувати ключові підходи до організації психологічної підготовки в країнах НАТО;
- визначити спільні та відмінні риси відповідних моделей;
- окреслити можливості та обмеження їх імплементації в українських умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Одним із основних методів дослідження є аналіз наукових праць з проблематики психологічної підготовки військовослужбовців. Розглянуто роботи українських і західних авторів, що висвіт-

люють теоретичні засади, структуру, методи формування стійкості та практичні підходи до підвищення готовності до дій у стресогенних умовах.

Кучеренко Н., Приходько І. [7] обґрунтовують теоретичні підходи до формування психологічної стійкості, аналізують чинники резильєнтності та механізми адаптації після бойового стресу, виокремлюючи когнітивні, емоційні й соціально-психологічні компоненти.

Алещенко В. у праці [1] розкриває зміст і форми психологічної підготовки у ЗС України, акцентуючи на інтеграції тренінгів моральної стійкості, когнітивної гнучкості та управління стресом у навчальні програми.

Стасюк В. В., Вуколов О. В. [3] пропонують практичні рекомендації щодо вдосконалення психологічної готовності підрозділів, наголошуючи на комплексному поєднанні психологічної, фізичної та тактичної підготовки.

Бойко В., Хомчак Р. [2] аналізують принципи та структуру психологічної підготовки військових, підкреслюючи необхідність її інтеграції з іншими складовими бойового навчання.

Проблематика впливу бойового стресу широко досліджується у сучасних роботах [9; 10; 11]. Країни НАТО впроваджують превентивні програми підтримки психічного здоров'я військових.

Моделі контролю оперативного стресу (COSC) потребують адаптації до умов сучасної війни з урахуванням обмеженої мобільності, складної логістики та застосування високоточної зброї [6].

Досвід війни в Україні актуалізує необхідність адаптації інтервенцій до тривалого бойового стресу та динамічного середовища.

У дослідженні NATO Survey of Mental Health Training in Army Recruits [4] проаналізовано ефективність програм резильєнс-тренінгу в країнах НАТО та визначено кращі практики.

Праця Магліоне М. та Чена С. зазначаються також ініціали [8] висвітлює стратегії підтримки психічного здоров'я в умовах тривалих бойових дій.

Результати дослідження. Психологічна підготовка військовослужбовців у сучасному науковому дискурсі розглядається як багаторівнева система формування психічної готовності до діяльності в екстремальних умовах. Вона виходить за межі поняття «стресостійкості» та охоплює особистісні, когнітивні, емоційні й соціально-психологічні характеристики, що забезпечують ефективність виконання бойових завдань. На відміну від допомоги чи реабілітації, які мають відновлювальний характер, психологічна підготовка є превентивною та спрямована на формування внутрішніх ресурсів до моменту зіткнення зі стресором. Теоретично вона спирається на положення військової психології, психології екстремальної діяльності, теорії стресу та концепції професійної готовності. Психологічна готовність трактується як інтегральний стан мобілізації психіки, що забезпечує ефективне функціонування в умовах ризику й невизначеності, і розглядається як результат системної підготовки та сформованих навичок саморегуляції.

Структурно готовність має багатокомпонентний характер. Когнітивний аспект передбачає швидку обробку інформації, прийняття рішень за дефіциту часу та збереження концентрації під стресом. Тому підготовка має включати моделювання бойових стресорів у поєднанні з фізичним і часовим навантаженням для формування стійких алгоритмів поведінки.

Емоційно-вольовий компонент пов'язаний із регуляцією страху, тривоги та агресії. Важливою є не відсутність страху, а здатність керувати ним і зберігати поведінкову впорядкованість. Це передбачає розвиток навичок саморегуляції та поетапне ускладнення умов навчання.

Мотиваційно-ціннісний компонент відображає прийняття військової ролі та внутрішню мотивацію. Усвідомлення значущості завдань і довіра до командування формують морально-психологічну основу стійкості підрозділу.

Соціально-психологічний аспект стосується згуртованості, довіри та лідерства. Підрозділ виступає психологічною спільнотою, де ефективність залежить від узгодженості дій і взаємної підтримки, тому підготовка має включати розвиток командної взаємодії. Для десантно-штурмових підрозділів характерні підвищений ризик, ізоляція та необхідність швидких рішень, що зумовлює інтеграцію психологічної підготовки з тактичним навчанням. Методологічно система має ґрунтуватися на принципах системності, безперервності та адаптивності, інтегруючись у загальну модель бойової готовності. Отже, психологічна підготовка є стратегічним ресурсом підвищення боєздатності та концептуальною основою для аналізу моделей країн НАТО й можливостей їх адаптації до українських умов (табл. 1).

Психологічна підготовка у державах – членах НАТО розглядається як інтегрований компонент бойової готовності. Вона поєднує індивідуальну стійкість військовослужбовця, згуртованість підрозділу та відповідальність командування за морально-психологічний стан особового складу. Психологічні елементи інтегруються у професійну освіту, бойове злагодження та лідерську підготовку.

Спільними рисами моделей є превентивність, багаторівневність (індивідуальний, підроздільний, організаційний рівні), стандартизація оцінювання та ключова роль командирів. Психологічна підготовка пов'язується з розвитком резильєнтності, оперативної витривалості та лідерської відповідальності в межах підходу *comprehensive resilience*. Вона інституціоналізована у військовому плануванні та реалізується як безперервний цикл: підготовка – супровід – оцінювання – корекція. У Сполучених Штатах Америки система має стандартизований і комплексний характер, сформований під впливом досвіду Іраку та Афганістану. Акцент робиться на розвитку когнітивної гнучкості, саморегуляції та згуртованості підрозділів. Командири проходять спеціальну підготовку з підтримання морального клімату та раннього виявлення ознак виснаження. Для підрозділів підвищеного ризику застосовується інтенсивне моделювання бойових сценаріїв.

Таблиця 1

Аналітична модель структури психологічної готовності десантно-штурмових підрозділів та ризику її недостатньої сформованості

Компонент	Змістова сутність	Поведінкові індикатори у бойовій діяльності	Ризики при недостатній сформованості	Інструменти формування та оцінювання
Когнітивний	Стійкість мислення в умовах стресу, швидкість обробки інформації, здатність до прийняття рішень у ситуації невизначеності	Швидке коригування дій, збереження логіки мислення під вогневим впливом, адекватна оцінка обстановки	Тунельне мислення, імпульсивність, помилки через перевантаження, зниження ситуаційної обізнаності	Стрес-симуляції, сценарні тренування, тактичні ігри з часовим обмеженням, психодіагностика когнітивної гнучкості
Емоційно-вольовий	Контроль страху, управління тривожністю, витримка, здатність до мобілізації	Відсутність панічних реакцій, збереження дисципліни, здатність діяти в умовах загрози	Дезорганізація поведінки, афективні зриви, порушення командної взаємодії	Тренінги саморегуляції, дихальні та когнітивні техніки, поступове ускладнення умов навчання, оцінка рівня стресостійкості
Мотиваційно-ціннісний	Усвідомлення місії, внутрішня мотивація, прийняття військової ідентичності, моральна стійкість	Готовність виконувати завдання попри ризик, стабільність морального стану, відданість підрозділу	Професійне вигорання, демотивація, зниження дисципліни, зростання конфліктності	Формування військової ідентичності, розвиток лідерства, морально-психологічна підготовка, опитування мотиваційних установок
Соціально-психологічний	Згуртованість, довіра, ефективна комунікація, авторитет лідера	Узгодженість дій, взаємна підтримка, стабільність підрозділу в кризі	Панічні тенденції, розпад взаємодії, конфлікти, зниження боєздатності	Командні тренування, тимблдингові модулі, оцінювання групової згуртованості, підготовка командирів до психологічного управління
Адаптивно-резильєнт-нісний	Здатність до швидкого відновлення після стресу, психічна гнучкість, стійкість до тривалого навантаження	Збереження ефективності після втрат або невдач, стабільність функціонування під час тривалих операцій	Накопичення психоемоційного виснаження, зниження реактивності, підвищення ризику дезадаптації	Програми розвитку резильєнтності, регулярний психологічний моніторинг, післяопераційні дебрифінги

У Великобританії психологічна підготовка тісно пов'язана з традиціями професійної армії. Важливими є ретельний психологічний відбір, розвиток командної ідентичності та лідерських якостей. Морально-психологічна стійкість розглядається як результат поєднання індивідуальних якостей і культурної спадкоємності підрозділів.

Польща інтегрувала стандарти НАТО з урахуванням національного безпекового контексту. Підготовка орієнтована на стійкість до гібридних загроз і тривалої напруженості, із тісною взаємодією психологів та командирів.

Порівняльний аналіз показує, що всі моделі інтегрують психологічну підготовку в систему бойового навчання та визнають провідну роль командирів. Водночас американська модель відзначається високою стандартизацією, британська – культурно-ціннісною орієнтацією, польська – адаптивністю до регіональних викликів.

Для десантно-штурмових підрозділів у всіх країнах характерний акцент на діях в умовах невизначеності, автономності та згуртованості. Ефективність моделей визначається структурною формалізацією, культурною основою та адаптивністю системи.

Отже, моделі НАТО мають спільну концептуальну базу, але різняться механізмами реалізації. Їх імплементація в українських умовах потребує врахування інституційної спроможності, кадрового потенціалу та специфіки бойового досвіду при формуванні національної моделі психологічної підготовки десантно-штурмових підрозділів (табл. 2).

Імплементація психологічної підготовки десантно-штурмових підрозділів за стандартами НАТО в Україні є стратегічно важливим напрямом модернізації збройних сил і підвищення боєздатності підрозділів підвищеного ризику. Аналіз міжнародного досвіду та особливостей українського контексту дозволяє виділити кілька ключових аспектів, які визначають перспективи та виклики такого впровадження.

Національні військові структури потребують інтеграції психологічного компоненту на всіх рівнях підготовки. Стратегічний рівень передбачає розробку доктринальних документів, стандартів і процедур оцінки психологічної готовності, що узгоджені з національними нормами та можливостями. Операційний рівень має включати інтеграцію психологічних модулів у бойові навчання, десантні і штурмові тренування, а також в підготовку командирів різних ланок.

Аналітично важливо підкреслити, що без формалізації процедур та нормативного закріплення психологічної підготовки ризик фрагментарного або індивідуального підходу з боку окремих командирів залишається високим. Тобто інституційна адаптація є критичною передумовою для стабільного і системного функціонування моделі.

Ефективна імплементація вимагає підготовки спеціалістів, здатних проводити психологічне тестування, супровід та тренінги для бійців. Командири

Таблиця 2

Порівняльна модель психологічної підготовки в країнах НАТО

Критерій	НАТО	США	Великобританія	Польща
Концептуальна основа	Comprehensive resilience, багаторівнева стійкість	Програмна модель розвитку резильєнтності, стандартизація	Традиційно-ціннісна модель моральної стійкості	Адаптація стандартів НАТО до регіональних загроз
Інституційна інтеграція	Психологічний компонент включений у цикл планування операцій	Вбудована в систему військової освіти і підготовки	Інтегрована в систему відбору та професійної соціалізації	Поєднання національних механізмів із стандартами НАТО
Роль командирів	Лідерство як ключовий фактор морально-психологічної стабільності	Командир як первинний суб'єкт підтримки резильєнтності	Командир як носій традицій і морального авторитету	Командир як координатор психологічної та бойової підготовки
Акцент для підрозділів підвищеного ризику	Моделювання екстремальних сценаріїв	Інтенсивні стрес-симуляції та когнітивне перевантаження	Автономність, дисципліна, моральна витривалість	Готовність до гібридних і тривалих загроз
Переваги моделі	Системність і узгодженість стандартів	Висока структурованість і вимірюваність	Глибока культурна інтеграція	Гнучкість та адаптивність
Потенційні обмеження	Залежність від національної імплементації	Висока ресурсомісткість	Менша формалізація вимірюваних індикаторів	Ризик фрагментарності впровадження

повинні володіти навичками раннього виявлення ознак стресового виснаження, підтримки морального клімату підрозділу та створення атмосфери довіри. Для цього доцільним є впровадження програм підготовки інструкторів із психології бойової діяльності та інтеграція відповідних курсів у систему військової освіти.

Аналітично, кадровий аспект є визначальним: навіть при наявності сучасних методик та нормативних документів без компетентних фахівців система психологічної підготовки не може функціонувати ефективно.

Українські десантно-штурмові підрозділи мають власні традиції, бойову історію та морально-психологічний досвід, що формує специфічну групову ідентичність. Імплементація стандартів НАТО повинна враховувати ці культурні особливості, адаптуючи методики підготовки до існуючих практик і традицій. Це дозволяє підвищити сприйнятливість особового складу до нових програм і зменшити ризик опору змінам.

Аналітично, відсутність урахування культурного контексту може призвести до формального виконання тренінгів без реального підвищення психологічної стійкості.

Імплементація ефективної психологічної підготовки потребує сучасних тренажерів, симуляційних комплексів, програмного забезпечення для оцінки когнітивних і емоційних показників. Для десантно-штурмових підрозділів особливо важливим є моделювання реалістичних бойових сценаріїв, що поєднують фізичне виснаження з когнітивним та емоційним навантаженням. Це дозволяє формувати навички автономного прийняття рішень та командної взаємодії в умовах високого стресу.

Аналітично, технологічні ресурси є множником ефективності системи, оскільки дозволяють створювати стандартизовані та вимірювані умови підготовки.

Психологічна підготовка не може існувати у відриві від фізичної, тактичної та спеціальної підготовки. Вона інтегрується у бойове злагодження, командні тренування та симуляції. Аналітично, це підкреслює системний характер підготовки: розвиток резильєнтності та когнітивної гнучкості підсилює ефективність інших видів підготовки і навпаки.

Для успішної імплементації важливо запровадити систему регулярного оцінювання ефективності психологічної підготовки. Це включає психологічне тестування, аналіз поведінкових індикаторів у навчаннях та бойових операціях, а також оцінку морального клімату підрозділу. Система моніторингу дозволяє коригувати програми, підвищуючи їх релевантність та результативність.

Аналітично, відсутність моніторингу знижує адаптивність системи та ризик втрати ефективності з часом.

Імплементація стандартів НАТО в Україні є реальною за умови комплексного підходу: інституційного закріплення, розвитку кадрового потенціалу, врахування культурних особливостей, забезпечення матеріально-технічної бази та інтеграції психологічної підготовки в систему бойової готовності. Аналітичний висновок свідчить, що успішність впровадження залежить не лише від перенесення методик, а й від адаптації їх до національного контексту, формування компетентних командирів та створення системи моніторингу ефективності. Такий підхід дозволить підвищити автономність, стійкість і ефективність десантно-штурмових підрозділів в умовах сучасних бойових загроз.

На стратегічному рівні адаптація моделей передбачає закріплення психологічного компоненту у військових доктринах та стандартах. Це включає визначення обов'язкових етапів підготовки, механізмів оцінки результатів та інтеграції у загальну систему бойової готовності. Для України це означає необхідність узгодження міжнародних практик з національними нормативними актами, військовими статутами та процедурами, а також формування власної доктрини психологічної підготовки для підрозділів підвищеного ризику.

Психологічна підготовка не є ізольованим компонентом. Її ефективність посилюється через інтеграцію у фізичні, тактичні та спеціальні тренування. Це створює синергію між розвитком когнітивної стійкості, командної взаємодії та бойової ефективності. Аналіз показує, що саме така інтеграція забезпечує максимальну операційну готовність підрозділу у складних та стресових ситуаціях.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. У країнах НАТО вона інтегрована на всіх рівнях – від стратегічного формування стандартів до індивідуальної підготовки бійців. Україна може підвищити ефективність ДШВ, якщо забезпечить системну інтеграцію психологічної складової у всі етапи бойової підготовки, включно з десантними та штурмовими тренуваннями.

У США ефективність психологічної підготовки забезпечується структурованими модулями, вимірюваними індикаторами та процедурою оцінки результатів. Українські підрозділи потребують впровадження подібних програм, щоб уникнути суб'єктивності та фрагментарності підходів командирів, а також забезпечити об'єктивну оцінку рівня резильєнтності бійців. Всі моделі НАТО акцентують на підготовці командирів до управління морально-психологічним станом підрозділу. Для українських ДШВ це означає необхідність спеціальних тренінгів для командирів щодо раннього виявлення ознак стресу та підтримки психологічної стабільності особового складу.

Успішне впровадження психологічної підготовки можливе лише за наявності системи регулярного оцінювання стану бійців, поведінкових реакцій та морального клімату підрозділу. Це дозволяє адаптувати програми підготовки до змінних умов і забезпечує безперервне підвищення ефективності.

Психологічна підготовка повинна тісно поєднуватися з фізичною, тактичною та спеціальною підготовкою. Така синергія підвищує загальну боєздатність підрозділу та формує стійкість у складних і стресових умовах ведення бойових дій.

Адаптація моделей НАТО дозволяє формувати українські ДШВ, які здатні діяти автономно, ефективно координуватися у стресових ситуаціях, швидко відновлюватися після бойового навантаження та зберігати згуртованість під час виконання завдань високого ризику. Це створює критично важливий ресурс для протидії сучасним загрозам у контексті збройного конфлікту.

Успішна імплементація психологічної підготовки НАТО в Україні потребує комплексного підходу, що поєднує нормативну базу, кадрову підготовку, культурну адаптацію, технологічне забезпечення, інтеграцію у бойову підготовку та систему моніторингу. Лише така системна реалізація дозволить українським десантно-штурмовим підрозділам досягти високого рівня автономності, стійкості та ефективності в умовах сучасних бойових викликів. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням національної моделі психологічної підготовки ДШВ з урахуванням українського бойового досвіду та стандартів НАТО, емпіричною перевіркою ефективності окремих тренінгових модулів, а також створенням валідних інструментів оцінювання резильєнтності та морально-психологічного стану підрозділів у бойових умовах. Окремого наукового опрацювання потребує питання інтеграції цифрових технологій моніторингу психоемоційного стану військовослужбовців у систему підготовки та управління підрозділами.

Список використаних джерел і літератури

1. Алещенко В. Розвиток психологічної підготовки військовослужбовців у Збройних Силах України до дій у стресогенних умовах. *Вісник Національного університету оборони України*. 2025. № 3 (85). С. 16–24. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2025-85-3-16-24>.
2. Бойко В., Хомчак Р. Психологічна підготовка військових фахівців у конфліктах сучасності. *Вісник Національного університету оборони України*. 2017. № 2 (36). С. 19–27. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2017-2/19-27>.
3. Стасюк В. В., Вуколов О. В. Обґрунтування рекомендацій щодо напрямів удосконалення психологічної підготовки військовослужбовців Сухопутних військ ЗС України до виконання бойових завдань. *Вісник Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені Академіка Степана Дем'янчука. Серія: Педагогіка та психологія*. 2025. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32782/3041-2021/2025-1-20>
4. Adler A. B., Delahaj R., Bailey S. M. et al. NATO survey of mental health training in army recruits. *Military Medicine*. 2013. Vol. 178, Issue 7. P. 760–766. DOI: <https://doi.org/10.7205/MILMED-D-12-00549>
5. Frankova I., Klochkov V., Pyvovarenko M., Hukovsky O., Zohar J., Vermetten E. Psychological resilience in trench warfare: Leveraging mental health frameworks for Ukrainian soldiers. *Neuroscience Applied*. 2025. Vol. 4. Art. 105528. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.nsa.2025.105528>
6. Hoyt T., Hein C. L. Combat and operational stress control in the prolonged field care environment. *Military Review*. 2021. Vol. 101, Issue 5. URL: https://www.researchgate.net/publication/354057739_Combat_and_operational_stress_control_in_the_prolonged_field_care_environment
7. Kucherenko N., Prykhodko I. Theoretical foundations of psychological resilience of military personnel. *Honor and Law*. 2025. № 2 (93). P. 106–112. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2025/2/93/339380>
8. Maglione M. A., Chen C., Bialas A. et al. Combat and operational stress control interventions and PTSD: A systematic review and meta-analysis. *Military Medicine*. 2022. Vol. 187, Issue 7–8. P. e846–e855. DOI: <https://doi.org/10.1093/milmed/usab310>
9. Michaud K., Suurd Ralph C., Connick-Keefer S. J. A. Operational stressors, psychological distress, and turnover intentions: The impact of potentially morally injurious experiences. *Military Psychology*. 2021. Vol. 33, Issue 4. P. 250–263. DOI: <https://doi.org/10.1080/08995605.2021.1906075>
10. NATO. Allied medical publication: Psychological support and management of combat stress (AMedP-8.10). Brussels: NATO, 2021.
11. Naifeh J. A., Ursano R. J., Stein M. B. et al. Optimism, sociability, and the risk of future suicide attempt among U.S. Army soldiers. *Military Medicine*. 2024. Vol. 189, Issue 7–8. P. e1642–e1652. DOI: <https://doi.org/10.1093/milmed/usad457>

References

1. Aleshchenko, V. (2024). Rozvytok psykhologichnoi pidhotovky viiskovosluzhbovtziv u Zbroinykh Sylakh Ukrainy do dii u stresohennykh umovakh [Development of psychological training of servicemen in the Armed Forces of Ukraine for actions in stress-inducing conditions]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, 85(3), 16–24. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2025-85-3-16-24> [in Ukrainian].
2. Boiko, V., & Khomchak, R. (2022). Psykhologichna pidhotovka viiskovykh fakhivtsiv u konfliktakh suchasnosti [Psychological training of military specialists in contemporary conflicts]. *Viiskova osvita*, 5(2), <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2017-2/19-27> [in Ukrainian].
3. Stasiuk, V. V., & Vukolov, O. V. (2025). Obgruntuvannia rekomendatsii shchodo napriamiv udoskonalennia psykhologichnoi pidhotovky viiskovosluzhbovtziv Sukhoputnykh viisk ZS Ukrainy

do vykonannya boiovykh zavdan [Substantiation of recommendations for improving psychological training of servicemen of the Land Forces of the Armed Forces of Ukraine for combat missions]. *Visnyk Mizhnarodnoho ekonomiko-humanitarnoho universytetu imeni Akademika Stepana Demianchuka*. Serii: Pedagogika ta psikhologhiia, (1). <https://doi.org/10.32782/3041-2021/2025-1-20> [in Ukrainian].

4. Adler, A. B., Delahajj, R., & Bailey, S. M. et al. (2013). NATO Survey of Mental Health Training in Army Recruits, *Military Medicine*, Volume 178, Issue 7, Pages 760–766, <https://doi.org/10.7205/MILMED-D-12-00549> [in English].

5. Frankova, I., Klochkov, V., Pyvovarenko, M., Hukovskyy, O., Zohar, J., & Vermetten, E. (2025). Psychological resilience in trench warfare: Leveraging mental health frameworks for Ukrainian soldiers. *Neuroscience Applied*, Vol. 4, Art. 105528. doi: 10.1016/j.nsa.2025.105528. PMID: 41098945; PMCID: PMC12519251 [in English].

6. Hoyt, T., & Hein, C. L. (2021). Combat and operational stress control in the prolonged field care environment. *Military Review*, 101(5). https://www.researchgate.net/publication/354057739_Combat_and_operational_stress_control_in_the_prolonged_field_care_environment [in English].

7. Kucherenko, N. & Prykhodko, I. (2025). Theoretical foundations of psychological resilience of military personnel. *Honor and Law*, 2(93), 106–112. <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2025/2/93/339380> [in English].

8. Maglione, M. A., Chen, C., & Bialas, A. et al. (2022). Combat and Operational Stress Control Interventions and PTSD: A Systematic Review and Meta-Analysis, *Military Medicine*, Volume 187, Issue 7–8, Pages e846–e855. <https://doi.org/10.1093/milmed/usab310> [in English].

9. Michaud, K., Suurd Ralph, C., & Connick-Keefer, S. J. A. (2021). Operational stressors, psychological distress, and turnover intentions: The impact of potentially morally injurious experiences. *Military Psychology*, Vol. 33, Issue 4, P. 250–263. doi: 10.1080/08995605.2021.1906075. PMID: 38536291; PMCID: PMC10013362 [in English].

10. NATO. (2021). *Allied Medical Publication: Psychological support and management of combat stress (AMedP-8.10)*. Brussels, Belgium: NATO [in English].

11. Naifeh J. A., Ursano R. J., Stein M. B. et al. (2024). Optimism, Sociability, and the Risk of Future Suicide Attempt among U.S. Army Soldiers. *Military Medicine*, Vol. 189, Issue 7–8, Pages e1642–e1652. <https://doi.org/10.1093/milmed/usad457> [in English].

Stasiuk V. V.

Doctor of Psychological Sciences,

Professor at the Department of Military Psychology

Institute of Strategic Communications,

National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskyi

Kuz S. M.

Head of the Department for Training Specialists of the Air Assault Forces and Marine Corps

Military Academy (Odesa)

MODELS OF PSYCHOLOGICAL TRAINING FOR AIR ASSAULT UNITS: EXPERIENCE OF NATO MEMBER STATES AND PROSPECTS FOR IMPLEMENTATION IN UKRAINE

The article presents a comparative analysis of psychological training models for airborne and air assault units in the member states of NATO and substantiates the prospects for their adaptation in Ukraine. It is argued that under the conditions of high-intensity modern armed conflicts, psychological resilience, cognitive flexibility, and self-regulation capacity constitute strategic components of combat effectiveness in high-risk units. The study examines key approaches implemented in the United States and the United Kingdom, where psychological training is integrated into combat training and leadership development systems, incorporates standardized resilience-building programs, monitoring of moral and psychological climate, and commander-focused stress management preparation. Common and distinctive features of these models are identified, along with the opportunities and limitations of their implementation in the Ukrainian context, taking into account operational experience, organizational structure, and regulatory framework. Practical recommendations are formulated regarding the comprehensive integration of psychological training into the overall system of airborne forces preparation in Ukraine.

Key words: psychological training, airborne and air assault units, resilience, combat effectiveness, NATO member states, implementation.

Дата першого надходження статті до видання: 01.12.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 07.01.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.03.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY)